

KANDIDAT

10022

PRØVE

POL2012 1 Teorier og modeller i politisk økonomi

Emnekode	POL2012
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	29.11.2021 09:00
Sluttid	29.11.2021 13:00
Sensurfrist	20.12.2021 23:59
PDF opprettet	30.11.2021 19:46
Opprettet av	Marius Swane Wishman

i POL2012 høst 2021**Institutt for sosiologi og statsvitenskap****POL 2012: Teorier og modeller i politisk økonomi**

Dato 29.11.2021

Eksamenstid: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Faglig kontakt under eksamen: Marius Swane Wishman **Tlf:** 47056893

ANNEN INFORMASJON:

Skaff deg overblikk over oppgavesettet før du begynner på besvarelsen din.

Les oppgavene nøye, gjør dine egne antagelser og presiser i besvarelsen hvilke forutsetninger du har lagt til grunn i tolkning/avgrensing av oppgaven. Faglig kontaktperson skal kun kontaktes dersom det er direkte feil eller mangler i oppgavesettet. Henvend deg til en eksamensvakt hvis du ønsker å kontakte faglærer. Noter gjerne spørsmålet ditt på forhånd.

Vekting av oppgavene: Eksamen består av to deler som vektes likt.

Varslinger: Hvis det oppstår behov for å gi beskjeder til kandidatene underveis i eksamen (f.eks. ved feil i oppgavesettet), vil dette bli gjort via varslinger i Inspira. Et varsel vil dukke opp som en dialogboks på skjermen. Du kan fi igjen varselet ved å klikke på bjella øverst til høyre.

Trekk fra/avbrutt eksamen: Blir du syk under eksamen, eller av andre grunner ønsker å levere blankt/avbryte eksamen, gå til "hamburgermenyen" i øvre høyre hjørne og velg 'Lever blankt'. Dette kan ikke angres selv om prøven fremdeles er åpen.

Tilgang til besvarelse: Etter eksamen finn du besvarelsen din i arkivet i Inspira. Merk at det kan ta én virkedag før eventuelle håndtegninger vil være tilgjengelige i arkivet.

1 Del 1

Del 1

Svar på **ALLE** de følgende spørsmålene (50%):

Spørsmål 1: Forklar Ricardo's teori om leie.

Spørsmål 2: Modeller og forklar en endring i etterspørsel.

Spørsmål 3: Annta at Italia kan produsere enten 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin, og at Hellas kan produsere enten 80 tonn oliven eller 2000 liter rødvin. Bruk Ricardo's teori om handel til å forklare potensiell handel mellom de to landene.

Spørsmål 4: Forklar Marx's teori om fallende profi

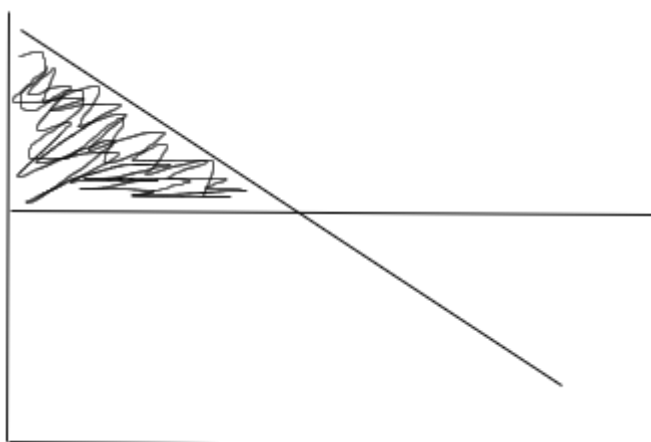
Spørsmål 5: Hva er de vanligste analyseenhetene i den neo-klassiske tradisjonen?

Spørsmål 6: Forklar hvorfor jordreform er et sentralt første steg innen økonomisk utvikling i følge Studwell (2013).

Spørsmål 7: I følge Bates (2008), hva er problemet med det han kaller 'kontrollregimer' ('control regimes')?

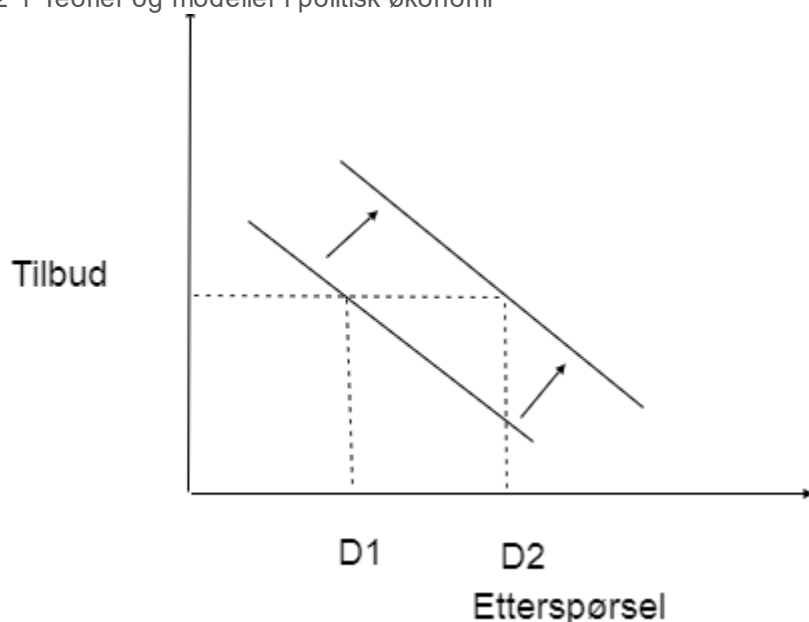
Skriv ditt svar her**Spørsmål 1:**

Ricardos teori om leie går ut på vi har de som eier land og de som ønsker å leie landet til produksjon av varer. De som eier land vil leie ut landet til en fast pris, mens de som leier må bruke landet til å produsere varer til inntekt for å betale leie og helst gjerne mere en leie så de får inntekt selv. Noe som spiller inn i slike situasjoner er blant annet kvaliteten på jorda som blir leid ut. Hvis kvaliteten på jorda er veldig dårlig vil det være vanskelig å kunne produsere nokk og gode nokk produkter til å betale tilbake leien og sitte igjen med egen inntekt. Prisen på leie er fast for alle som leier og det er ikke gitt at all jorda som blir leid ut er av samme kvalitet og egent for produksjon. Det som skjer er at inntektene ved jordbruket på den leide jordan vil bli lavere enn selve leien av jorda og dermed ikke lønnsomt. Illustrasjonen viser prisen for leie langs den horisontale grafen. Som illustrert ser vi at det markerte feltet er det området hvor produksjon på den leide jorda er lønnsomt. Etterhvert som kvaliteten på jorda synker vil også inntektene syne og dermed ikke være lønnsomt, de eneste som tjener på det er de som leier ut jorda.

Spørsmål 2:

Ett skift i etterspørselen kan modelleres og forklares gjennom en modell med tilbud langs Y-aksen og etterspørsel langs X-aksen. I grunn for denne modellen må være noen antakelser, det er ett åpent marked med fri konkurranse, aktørene er 100% rasjonelle som vil si at de ønsker å maksimere sin egen nytte og alle i markedet har full informasjon.

Vi ser at ved den første grafen er etterspørselen gitt tilbudet i markedet lik D1. Når etterspørselen i økonomien øker er det flere som ønsker å kjøpe varer. Vi ser at det er ett skift mot høyre i etterspørselskurven og etterspørselen gitt tilbudet i markedet øker fra D1->D2. Ettersom etterspørselen i markedet øker vil de som tilbyr varer kunne selge samme kvantum til en høyere pris. Etterspørselen er større og folk er villigere til å betale mere for varen.

Spørsmål 3:

David Ricardos teori om handel baserer seg på å spesialisere seg innenfor enkelte områder og spesialfelt i for å kunne maksimere egen nytte av handle, samt handle varer fra andre land som ikke er direkte lønnsomt for ett land å produsere selv. Ricardo kaller dette for komparative fortrinn. I eksempelet i oppgaven kan Italia enten produsere 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin og Hellas kan produsere enten 80 tonn oliven eller 2000 liter rødvin. Vi ser at Italia kan produsere en betydelig større mengde rødvin enn Hellas, en forskjell på 5000 liter, mens produksjonen av oliven er litt nærmere med en forskjell på 40 tonn. Ut i fra Ricardos teori vil det være fordelaktig at Italia spesialisere seg inne produksjon av vin for så å selge vin til Hellas, mens Hellas bør spesialisere seg innen produksjon av oliven for så å selge dette til Hellas. Den potensielle handlen mellom de to landene blir altså at de spesialisere seg innenfor ett område hver, Italia innenfor vin og Hellas innenfor oliven. Slik vil de kunne fokusere helt på en vare og produsere større kvantum og mere effektivt når alle ressursene blir brukt på dette istedet for to varer. Dette vil være lønnsomt for begge parter.

Spørsmål 4:

Marx teori om fallende profitt baserer seg på at bedrifter ønsker å maksimere profitt. Det frie markedet fører til en konstant kamp om å kapre den største andelen av markedet og kunder. Marx forklarer dette slik at bedrifter vil ønske å produsere mere. De ansetter flere folk til å produsere vare. Dette vil føre til høyere lønnskostnader hos bedriftene, man må ha større lokaler for å produsere mere og dette vil føre til så store kostnader for bedriftene at profitten vil synke. I jakten på å bli mere produktive, produsere mere varer til en billigere penge, vil bedrifter også måtte investere i nyere teknologi. Dette vil koste bedriftene masse penger og vil være en stor økonomisk utgift. Andre bedrifter vil raskt følge etter og investere i samme teknologi og snart vil alle bedriftene kunne produsere like mye. De samlede kostandene ved nye ansettelser, større lokaler for produksjon og nyere teknologi vil føre til at profitten til bedriftene går ned, bedriftene produserer mere en de får solgt, man må si opp ansatte som en direkte konsekvens av at man har mindre penger og til slutt må legge ned bedriften. Dette er en slags ond sirkel som vil gjenta seg ettersom markedet er konstruert slik gjennom konkurranse.

Spørsmål 5.

Den Neo-klassiske tradisjonen baserer seg på deduktiv analyse. De legger til grunn en rekke antakelser for så å se nærmere på økonomien. Analyseenheter i tradisjonen er forbrukere og de som selger varer. Tradisjonen basere seg på å anta hvordan forbrukere og selgere vil

oppføre seg i ulike økonomiske situasjoner for så å forsøke å forklare hvordan endringer i økonomien og markedet vil påvirke disse aktørene.

Spørsmål 6:

Studwell forklare dette med jordreform som sentralt for det første steget i økonomisk utvikling. I land som ikke er industrialisert skikkeig, mangler infrastruktur og generell industri som gir inntekt til befolkningen vil en stor andel av befolkningen være bønder. For at den samlede etterspørselen i det nasjonale markedet skal øke og at befolkningen skal ha økonomiske midler til å kunne handle varer er det nødvendig med en reform innenfor jordbruket. Ved å legge til rette for at befolkningen kan drive ett lønnsomt jordbruk vil føre til at folk tjener mere penger. Når folk har mere penger har de mere økonomiske midler til å foreta kjøp av varer og tjenester utover det mest grunnleggende som mat, drikke og klær. Det vil dukke opp andre bedrifter og industrier i landet som en konsekvens av at folk tjener mere og dermed en økt etterspørsel etter varer i markedet. Befolkningen vil også kunne kjøpe nyere teknologi og driver mer effektivt med jordbruk enn tidligere.

Da en stor andel av befolkningen i land som ikke har gjennomgått en industriell- og økonomisk revolusjon jobber i jordbruket, mye fordi de er avhengige av mat, vil en jordbruksreform føre til at folk får mere penger, kan foreta kjøp av varer og tjenester langt utover det de har hatt råd til tidligere, nye industrier og bedrifter vil dukke opp som konsekvens av at befolkningen tjener mere/bedre.

Spørsmål 7:

I følge Bates er problemet med "kontrollregimer" at de er styrt av diktatorer som styrer ene og alene. De på toppen ønsker mest mulig personlig vinning. Dette fører til at de vil skatte befolkningen hardt eller utnytte arbeidet deres ved å feks ha ett statlig monopol på alt av landbruksvarer. Staten kjøper alle produksjon i landet til en billig penge om selger det videre til utlandet med profitt. Detter er en slags måte å skatte befolkningen på. Problemet med dette er at industrien ikke får utviklet seg og folk har ikke penger. Dette kan føre til uro i landene og lite politisk kontroll.

Besvart.

2 Del 2

Svar på 1 av følgende spørsmål (50%):

Spørsmål 1: Forklar enten den vellykkede økonomiske utviklingen eller mislykkede økonomiske utviklingen i et valgfritt land, fra et 'evolutionary economics'-perspektiv.

Spørsmål 2: Velg et relevant teoretisk perspektiv å diskutere problemet med økonomisk ulikhet, samt mulige botemidler.

Spørsmål 3: Diskuter den globale finanskrisen (2008-2009) i lys av en statsgjeldkrise, slik tilfellet var for Hellas og Island.

Skriv ditt svar her**Spørsmål 3:**

Den globale finanskrisen i 2008-2009 startet som en boligboble. Prisene på boliger steg drastisk og folk hadde behov for større lån for å kunne kjøpe seg boliger. Noe som er viktig å ha i bakhodet når man ser på denne situasjonen er at økonomien i verden er basert mye på tillit, tillit til at bankene tar vare på pengene til befolkningen. Bankene har ikke til en hver tid dekning til å betale tilbake alle pengene som er satt inn i banken, da pengene blir flyttet og investert andre plasser i mellomtiden. Det som skjedde var at folk trengte mere penger til å kjøpe bolig og ønsket å ta opp lån. Lån kommer i ulik kvalitet og banker satt sammen pakker med lån som ble lagt ut for folk å kjøpe. Disse pakkene var kombinasjoner av lån med god og dårlig kvalitet, og etterhvert pakker med kun låna va dårlig kvalitet. Bankene og de som "graderer" lånene etter kvalitet og risiko gikk sammen da de så at situasjonen var vanskelig ettersom de ikke hadde nokk penger til befolkningen da folk ønsket å bruke mere. De solgte pakker med dårlige lån til folk med en god "rating", dette ble gjort over hele verden. Etterhvert ble det klart at lånene ikke var så gode som først antatt og folk fikk store problemer med å betale de tilbake. Etterhvert som bankene hadde mindre penger og aktører i økonomien ikke hadde midler til å betale tilbake lånene ble det økonomisk krise. Bedrifter fikk ikke lenger lån av bankene, som førte til at de ikke kunne drive drift som normalt. Det ble mindre inntekter som følge av at folk har mindre penger og produksjonen har avtatt. Land kom i økonomisk krise på bakgrunn av etterspørselen etter penger førte til en rekke dårlige lån. Land som Hellas havnet i enorm gjeld som følge av lånte enger som det ikke var mulig å betale tilbake.

Når man diskuterer finanskrisen i lys av en statsgjeldskrise er det relevant å se på de ulike situasjonene i verden. USA består av en rekke stater med ulike økonomier og man kan se for seg en situasjon hvor hver stat tar vare på seg selv og sin økonomi. Forskjellen i hvor godt de ulike statene er økonomisk stilt er stor og stater som Detroit vil lide hardt av en slik økonomisk krise. Situasjonen i USA bedret seg dog da andre stater som var bedre økonomisk stilt samt staten prioriterte å hjelpe de svakeste i en slik situasjon. Dette gjennom at gjelden ble lettet og subsidier fra staten for å få igang økonomien igjen.

I Europa på den andre siden var statsgjeldskrisen av en annen dimensjon. Medlemslandene i EU opererer med samme valuta/i sammen økonomi, samtidig som de er splittet av landegrenser og ulike styresett.

I økonomiske kriser er det flere grep man kan gjøre. Økonomen Keynes har sentrale teorier når det kommer til økonomiske kriser. Keynes sier at i gode økonomiske perioder skal man øke skattene og staten bør begrense hvor mye penger de velger å sette inn i økonomien. I økonomiske dårlige perioder, som finanskrisen, bør man senke skatter og de offentlige utgiftene bør økes for å øke den smalede etterspørselen i økonomien. Så ut i fra Keynes teorier burde land under finanskrisen lette skattene til befolkningen så de har mere penger å bruke på varer og tjenester, samt iverksette statlige prosjekter som vil gi inntekt til befolkningen som igjen vil bli brukt på varer og tjenester. Det som er sentralt her er multiplikasjons-effekten. Ekstra økonomiske midler vil føre til at folk vil foreta kjøp av varer og tjenester. Si at man tjener 100kr, man vil kanskje spare 20kr og bruke 80kr på mat. Den man kjøper maten av vil kanskje spare 15kr og bruke 65kr på andre varer. 100kr er ikke bare 100kr, etterhvert som pengene flytter seg vil det bety at alle for mere penger å bruke på varer og tjenester. Dette er på mange måter det grunnleggende prinsippet Keynes legger til grunn for sine teorier som omhandler økonomisk gode- og dårlige perioder.

USA klarte gjennom statlige prosjekter og lette av økonomiske utgifter å få statene sine opp på beina igjen og ut av økonomisk krise, men det var ikke like enkelt i europa. Ett land som Tyskland vill kunne iverksette slike økonomiske prosesser for å øke den samlede etterspørselen i økonomien. De kan sette igang statlige prsjekter og gi innbyggerne sine

mindre skatter og utgifter som gjør at de får mere penger å bruke på varer og tjenester. Etterhvert som folk tjener mere og flere bruker penger på varer igjen vil verdien til Euro også stige. Dette hadde ikke vært ett problem hvis samtlige land i EU kunne gjøre dette. Men land som Hellas har så mye gjeld og ikke økonomiske midler til å sette igang slike prosesser. Hvis Tyskland og andre EU land som er økonomisk sterke nokk til å sette igang slike prosesser bedrer økonomien sin og øker etterspørselen i markedet vil land som Hellas komme i enda større gjeld. Ettersom det er mere penger i økonomiein vil de "få kronene" Hellas har til disposisjon være mindre verdt, gjelden deres vil bli større og mulighetene for å bedre økonomien sin vil bli betydelig minsket. Splittelsen mellom EU landene i den form av landegrenser, ulike styresett og økonomiske forutsetninger gjør det vanskeligere for EU landene å bedre økonomien sin, enn statene i USA som sammen hjelp hverandre ut av krisen. Situasjonen er delikat og vanskelig. Keynes sin teori vil fungere i for EU landene også, men hvorvidt det lar seg gjennomføre er en annen sak. En løsning til statsgjeldskrisen i land som Hellas og Island er at de får slettet gjelden sin. Dette vil føre til at de pengene de har til disposisjon ikke vil gå direkte ut av landet som nedbetaling på lån, men kan sprøytes inn i den nasjonale økonomien igjen så folk kan tjene mere penger og bruke mere penger. En multiplikasjons-effekt vil bli igangsatt og økonomien vil bedre seg.

Man kan også se på situasjonen i lys av "Evolutionary economics". Denne retningen sine analyseenheter er folk og hvordan man utvikler seg gjennom historien. For å ta Hellas sin situasjon som eksempel kan man argumentere for at statsgjeldskrisen ikke ene og alene er en konsekvens av finanskrisen, men en konsekvens av Hellas sin historie og hvordan befolkningen velger å oppføre seg og styre landet. Det har vært argumentert for at Hellas ble demokratisert for raskt, folk flyttet fra distriktene og inn til byene, det politiske landskapet var dominert av folk som stemte på sine egen, ofte folk fra samme samfunnsgruppe eller "stamme", for å kunne tjene økonomisk på dette. Tradisjonen med å stemme på sine egne for å få mest personlig økonomisk vinning kan være en kultur som gjør at land som Hellas vil slite mer i en økonomisk krise enn andre land, hvor tilliten til de som styrer er større og man har lettere for å iverksette en "dugnad" for å få økonomien oppe å gå igjen.

Det å komme seg ut av gjeld vil kunne vise seg å bli vanskelig da man ikke er interessert i økonomisk vinning for andre enn seg selv og sine egne. Den situasjonen Hellas har havnet på bakgrunn av sin historie kan beskrives som ett paradoks hvor man ønsker mest mulig penger til seg selv ved å ikke gi til andre, men ettersom ingen andre har penger og etterspørselen i økonomien er nær ikke-eksisterende vil det føre til at ingen har penger. Det å betale tilbake lån vil også kunne vise seg å bli vanskelig i en slik situasjon hvor man kan finne splittelse i landets politiske og økonomiske grupper. Krisen kan forverre seg på bakgrunn av at ønsket om å hjelpe hele landet ut av økonomisk krise ikke er til stede da man ikke ser det som positivt at andre grupper enn sin egen får tilgang på økonomiske midler.

Hvorvidt statsgjeldskrisen under finasnkrisen kunne vært unngått er vanskelig å si. Det er mulig å argumentere for at det samlede aktivitetsnivået i økonomien var for høyt for land som Hellas. Andre store land og økonomier skulle ha avstått fra å ta opp stadig større lån og sprøyte penger inn i økonomien. For land som Hellas blir det da nødvendig å ta opp lån og skaffe seg stadig mere økonomiske midler for å kunne delta i handle og generell økonomisk aktivitet. Hvis aktivitetsnivået var mere begresnet kunne gjelden til land vært mindre og behovet for å låne stadig større mengder med penger ville ikke vært så stort.

Land som havnet i gjeldskrise hadde gjerne lån og gjeld fra før av som ble umulig å betale ned når krisen inntraff, som konsekvens av at bankene trengte penger. Hvorvidt disse lånene kunne vært unngått tidligere er vanskelig å svare på. Både bedrifter og land er avhengige av å låne penger uansett hvor sterke de står økonomisk. Det kan argumenteres for at land som Hellas kunne ha forebygget skadene fra finanskrisen gjennom å ha ett politisk landskap som har tatt hensyn til befolkningen som en helhet, og ikke bare tenkt på personlig økonomisk

gevinst. Hvis tilliten mellom landets styre og befolkningen hadde vært gjensidig vill det kunne argumenteres for at landets avhengighet av hyppige lån for å kunne pleie sin egen økonomi hadde vært minsket ettersom fordelingen av økonomiske midler hadde vært mere rettferdig og etterspørselen i den nasjonale økonomien hadde vært større som konsekvens av at folk flest har hatt mere penger.

Besvart.